

2. Газаперапрацоўчая прамысловасць. Разам з нафтай у Гомельскай вобласці здабываецца спадарожны газ, які перапрацоўваецца на Беларускам газаперапрацоўчым заводзе ў Рэчыцы. Асноўная прадукцыя завода — сухі газ. Ён выкарыстоўваецца на Светлагорскай ЦЭЦ для спажывання насельніцтвам Рэчыцы і Светлагорска. Невялікая колькасць газу вырабляецца ў Наваполацку і Мазыры. Мясцовага газу не хапае, таму ў якасці энергетычнага і бытавога паліва выкарыстоўваецца прыродны газ, які паступае па трох нітках газаводу «Таржок — Мінск — Івацэвічы» і газаводзе «Ямал — Еўропа». Штогадовае спажыванне газу дасягае больш за 20 млрд м³. Устойліваму бесперабойнаму газабеспячэнню краіны спрыяюць Мазырскае (Гомельская вобласць), Асіповіцкае (Магілёўская вобласць) і Прыбугскае (Брэсцкая вобласць) падземныя газасховішчы.

Падвядзём вынікі. У Беларусі функцыянуюць два нафтаперапрацоўчыя заводы — у Наваполацку і Мазыры. Перапрацоўка спадарожнага газу і вытворчасць сухога газу ажыццяўляюцца на Беларускам газаперапрацоўчым заводзе ў Рэчыцы. Нафта і прыродны газ паступаюць на прадпрыемствы па трубаправодах з Расіі.

Праверце сябе. 1. Назавіце фактары размяшчэння нафтаперапрацоўчай прамысловасці Беларусі. 2. Якая сыравіна выкарыстоўваецца на нафта- і газаперапрацоўчых прадпрыемствах? 3. Назавіце нафта- і газаперапрацоўчыя заводы, прадпрыемствы па вытворчасці нафтапрадуктаў. Дзе яны размешчаны?

Праблемныя пытанні. 1. Чаму вытворчасць нафтапрадуктаў з'яўляецца важным артыкулам валютных даходаў краіны? 2. З якімі праблемамі можа сутыкнуцца сучасная нафтаперапрацоўка?

Ад тэорыі да практыкі. Распрацуйце рэкламны плакат «Прадукцыя НПЗ Беларусі».

§ 33. Геаграфія металургіі

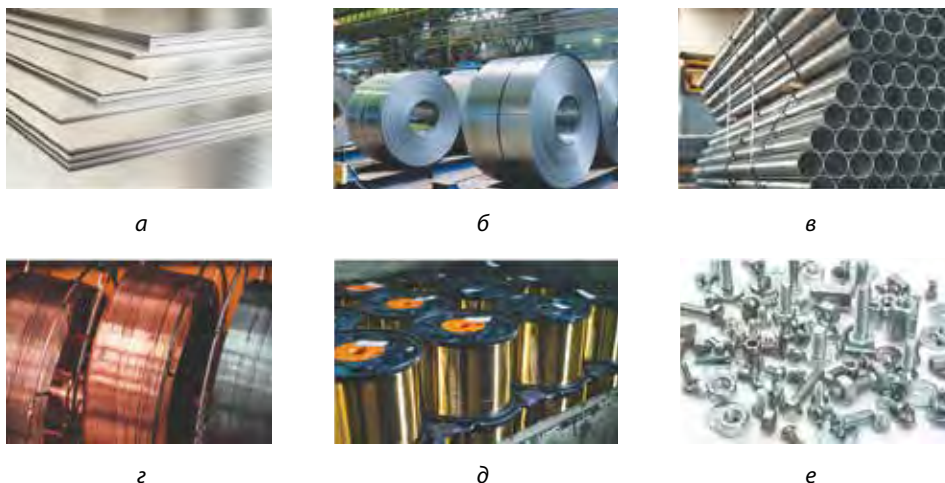
Успомніце. Якія віды сыравіны неабходныя для металургічнай вытворчасці?

1. Структура і фактары размяшчэння металургічнай вытворчасці. У структуры апрацоўчай прамысловасці Беларусі доля металургіі складае 8,1%. Металургія адыгрывае важную ролю ў эканоміцы. Яна выпускае металы і шырокі асартымент гатовых металічных вырабаў для прамысловасці, сельскай і лясной гаспадаркі, будаўніцтва, тавараў народнага спажывання (мал. 104).

Мал. 104. Структурная схема металургіі Беларусі

У металургічны комплекс краіны ўваходзяць каля 20 буйных і сярэдніх прадпрыемстваў, якія вырабляюць сталёныя трубы, металакорд, розныя віды дроту. Акрамя таго, больш за 60 арганізацый выпускаюць гатовыя металічныя вырабы: будаўнічыя металаканструкцыі, інструменты, цыстэрны, катлы, радыятары, крапежныя вырабы і інш. Асноўны аб'ём прадукцыі металургіі прадстаўлены сталлю і гатовым пракатам (мал. 105).

Мал. 105. Прадукцыя металургічнай вытворчасці:
a — сталь, *б* — пракат, *в* — сталёныя трубы, *г* — дрот, *д* — металакорд,
е — метызы (цвікі, кнопкі і іншыя металічныя вырабы)

Беларусь не мае сваёй сыравіннай базы для металургіі. Сыравінай для прадпрыемстваў з’яўляюцца чыгунныя і сталыя нарыхтоўкі, мясцовы і прывазны металалом. Больш за 90 % чыгуннага і сталнога ліцця вырабляецца ў ліцейных цэхах прадпрыемстваў на аснове перапрацоўкі чыгуну, які завозіцца з-за меж Беларусі. Штогод вырабляецца 3,5 млн т чорных металаў, з якіх 70 % складаюць гатовы пракат, трубы, метызы, каля 30 % — чыгуннае і сталное ліццё.

Якія перспектывы здабычы сыравіны для металургіі ў Беларусі?

У Беларусі функцыянуе дзяржаўнае аб’яднанне «Белдругасмет», якое займаецца нарыхтоўкай, перапрацоўкай і пастаўкай лому і адходаў чорных і каляровых металаў металургічным і ліцейным прадпрыемствам. У склад дзяржаўнага аб’яднання «Белдругасмет» уваходзяць прадпрыемствы «Белдругасчормет» і «Белкалярмет». Прадпрыемства «Белдругасчормет», якое размешчана ў аг. Гатава каля Мінска, збірае і часткова перапрацоўвае металалом.

2. Геаграфія металургічнай вытворчасці. Найбольшую ўдзельную вагу ў рэгіянальнай структуры металургіі займае Гомельская вобласць. Высокая ўдзельная вага таксама ў Мінскай вобласці і Мінску.

Найбуйнейшае прадпрыемства ў краіне — Беларускі металургічны завод (БМЗ) у Жлобіне. Размяшчэнне БМЗ у гэтым горадзе тлумачыцца транспартным і водным фактарамі, а таксама наяўнасцю радовішча фармаваных пяскоў.

БМЗ — унікальнае прадпрыемства ў сусветнай металургіі (мал. 106). Тут прадстаўлены ўсе тэхналагічныя этапы — ад вытворчасці сталі да выпуску гатовай прадукцыі высокай якасці. У цяперашні час вырабляецца 2,5 млн т металу ў год, з якіх 80 % ідзе на экспарт.

Мал. 106. Металургічная вытворчасць. Беларускі металургічны завод, г. Жлобін

Мал. 107. Найбуйнейшыя прадпрыемствы металургічнай вытворчасці Беларусі

Найбуйнейшыя прадпрыемствы металургіі знаходзяцца таксама ў Магілёве, Рэчыцы, Гомелі, Маладзечне, Мінску (мал. 107). У 2020 г. у Міёрах распачата вытворчасць белай бляхі. Развіццё новай тэхнікі, неабходнасць павышэння якасці дэталей патрабуюць укаранення новых матэрыялаў.

У Беларусі атрымала развіццё парашковая металургія. Цяпер у краіне дзейнічае 12 вытворчых участкаў парашковай металургіі, з якіх пяць даюць каля 70 % усяго аб'ёму вытворчасці. Амаль усе гэтыя ўчасткі знаходзяцца ў Мінску. У Маладзечне працуе спецыялізаваны завод. Ён выпускае з жалезнага, меднага парашку і керамікі розныя металічныя вырабы спецыяльнага прызначэння, у асноўным для аўтамабілебудавання.

Парашковая металургія — тэхналогія атрымання металічных парашкоў і вытворчасці вырабаў з іх. Тэхналагічны працэс складаецца з чатырох асноўных этапаў: вытворчасць парашкоў, змешванне парашкоў, ушчыльненне і спяканне. Парашковая металургія — найбольш эканамічны метад вытворчасці вырабаў: адходы матэрыялаў тут самыя нізкія за кошт атрымання вырабаў з памерамі, блізкімі да канчатковых, і мінімальнай колькасці аперацый. Якія перспектывы развіцця парашковай металургіі ў Беларусі?

Падвядзём вынікі. Асноўная сыравіна для развіцця металургічнай вытворчасці Беларусі — металалом. Найбуйнейшае прадпрыемства ў Беларусі — Беларускі металургічны завод. Развіваецца парашковая металургія.

Праверце сябе. 1. Што з’яўляецца сыравінай для металургічнай вытворчасці? 2. Назавіце фактары размяшчэння металургічнай вытворчасці. 3. Перапішыце асноўныя цэнтры металургічнай вытворчасці ў Беларусі.

Праблемныя пытанні. 1. Чаму ў Беларусі развіваецца парашковая металургія? 2. Прааналізуйце карту і назавіце прамысловыя цэнтры металургічнай вытворчасці ў вашай вобласці. Якія прамысловыя цэнтры — буйныя, сярэднія ці малыя — пераважаюць у вашай вобласці і якія фактары паўплывалі на іх размяшчэнне?

Ад тэорыі да практыкі. Распрацуйце завочную экскурсію «Прадпрыемствы металургіі Беларусі».

§ 34. Геаграфія машынабудавання

Успомніце. Чаму машынабудаванне адносіцца да ключавых галін прамысловасці свету? Назавіце навукаёмістыя і інавацыйныя падгаліны машынабудавання.

1. Структура і фактары размяшчэння машынабудавання. Машынабудаванне з’яўляецца асноўнай галіной гаспадарчай спецыялізацыі Беларусі. Адыгрывае важную ролю ў сацыяльна-эканамічным і інтэлектуальным развіцці дзяржавы. На яго долю прыпадае больш за 15 % прадукцыі апрацоўчай прамысловасці краіны. Машынабудаванне Беларусі прадстаўлена рознымі падгалінамі (мал. 108).

Галоўныя фактары развіцця галіны ў краіне — выгаднае эканоміка-геаграфічнае становішча і наяўнасць высокакваліфікаваных працоўных рэсурсаў. Немалаважную ролю адыгрывае і спажывецкі фактар. Большасць прадпрыемстваў машынабудавання размешчаны ў Мінску, на іх долю прыпадае трэць прадукцыі машынабудавання краіны. Машынабудаўнічыя заводы сканцэнтраваны пераважна ў абласных цэнтрах і найбуйнейшых гарадах.